

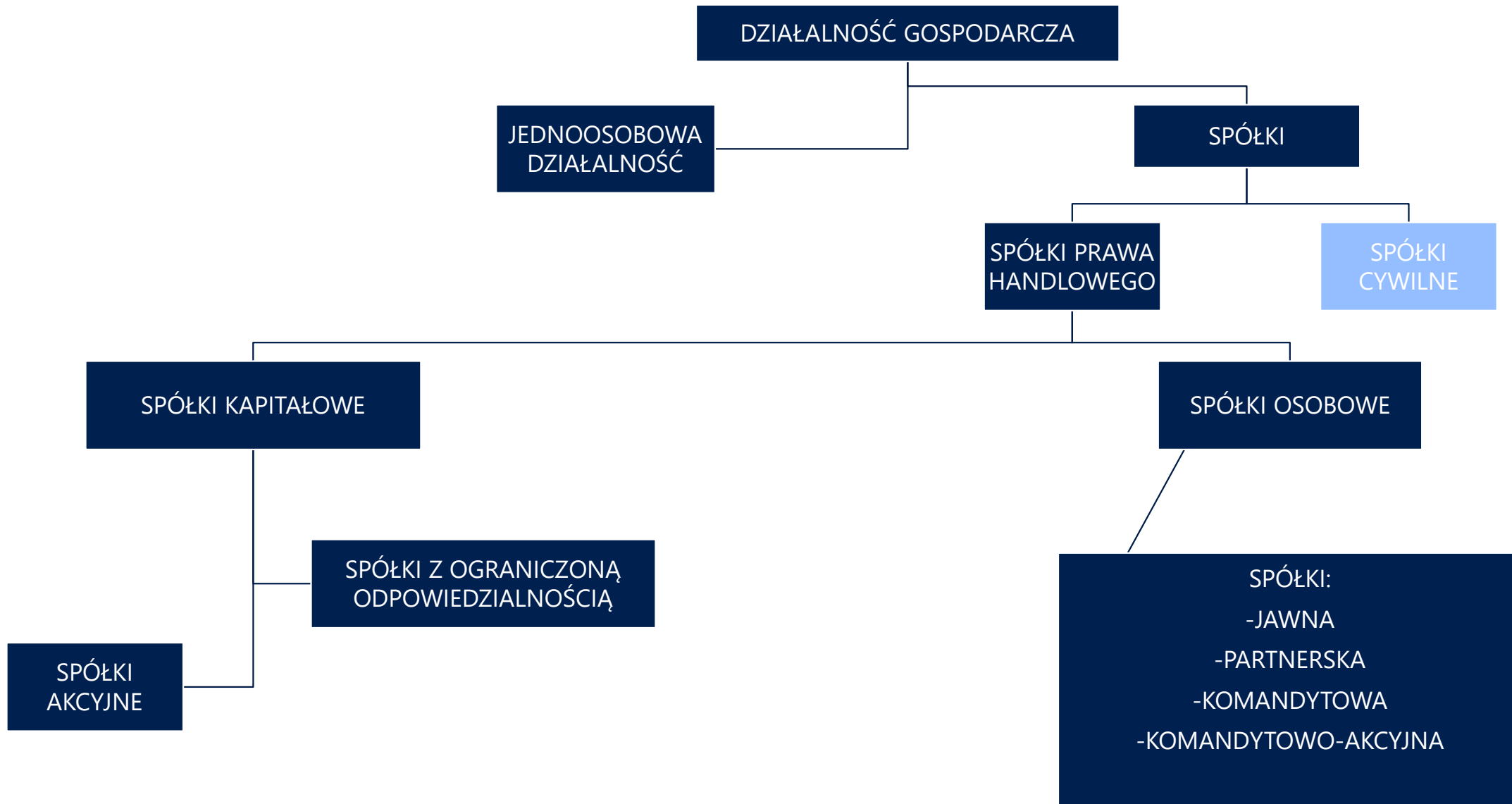
PRAWNE PODSTAWY DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

WYKŁAD IV

Halszka Suszek-Borowska

FORMY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPÓŁKA CYWILNA

W istniejącym systemie prawnym jest wiele możliwości wyboru odpowiedniej formy, w której przedsiębiorca może realizować swoje cele gospodarcze. W zależności od podstawy prawnej, działalność gospodarczą można prowadzić na podstawie przepisów prawa handlowego, prawa cywilnego, oraz innych ustaw. Dla przedsiębiorcy istotne jest jaką formę działalności przyjmie. Dlaczego? Ponieważ wybrana forma pociąga za sobą pewne konsekwencje organizacyjne i finansowe. Do form opartych na prawie cywilnym, zaliczamy jednoosobową działalność gospodarczą którą omówiliśmy w trakcie poprzedniego wykładu, oraz spółkę cywilną którą zajmiemy się dziś.

Franciszek Borkowski był nieśmiałym grafikiem, który nie potrafił „sprzedać” swoich pomysłów, mimo że miał ich bardzo dużo i wszystkie były naprawdę świetne!

Kacper Kopański był absolwentem Wydziału Grafiki którego dotychczasowa praca frustrowała tak bardzo, że nie potrafił wykrzesać z siebie ani jednego nowego projektu graficznego. Miał za to wielkie plany i marzenia które chciał zrealizować za wszelką cenę.

Pewnego dnia, na zjeździe absolwentów uczelni, panowie spotkali się, ponarzekali na dotychczasowe życie i w końcu wpadli na świetny pomysł. Postanowili połączyć siły i założyć swoją firmę. Obu kusiła perspektywa zarabiania dużych pieniędzy i pracowania „nie na kogoś tylko na siebie”. I tak założyli własny biznes, żyjąc długo, szczęśliwie i płacąc podatki 😊

Mam nadzieję że ta krótka historyjka będzie dobrym wprowadzeniem do dalszej części wykładu, w którym poznasz najistotniejsze kwestie związane ze spółką cywilną i jej działalnością.

Istotą spółki cywilnej jest stosunek prawny który wynika z umowy w której wspólnicy zobowiązują się do realizacji wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, a w szczególności przez wniesienie wkładów.

Spółka cywilna powstaje na skutek umowy zawartej pomiędzy przynajmniej dwoma przedsiębiorcami. Warto wiedzieć, że spółki cywilnej nie muszą zawierać wyłącznie dwie osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą. Mogą ją zawrzeć dwaj wspólnicy którzy są przedsiębiorcami. To znaczy że spółkę cywilną mogą zawsze np. osoba prawna z osobą fizyczną.

Spółka cywilna nie podlega rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym, a jedynie wspólnicy spółki będący osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą podlegają wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Do rejestracji spółki cywilnej nie jest wymagany kapitał. Za zobowiązania zaciągnięte przez spółkę odpowiadają wszyscy wspólnicy swym majątkiem wspólnym oraz każdy ze wspólników z osobna majątkiem osobistym - bez żadnych ograniczeń. Przedsiębiorcą jest wspólnik spółki cywilnej.

Spółka cywilna jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej

JAKIE KROKI NALEŻY PODJĄĆ ABY ZAREJESTROWAĆ UMOWĘ SPÓŁKI CYWILNEJ?

- ✓ uzyskanie wpisu w CEIDG przez wspólników będących osobami fizycznymi (jeżeli działalność będzie wykonywana wyłącznie w formie spółki cywilnej, to wskazane jest określenie przyszłej daty rozpoczęcia działalności we wniosku o wpis i dokonanie zmiany wpisu - uzupełnienie o NIP i REGON spółki cywilnej oraz zaznaczenie pola 25 formularza CEIDG-1, przed wystąpieniem tej daty);
- ✓ zawarcie umowy spółki cywilnej (na piśmie);
- ✓ zgłoszenie do GUS i uzyskanie nr REGON spółki - wniosek na druku RG-OP składa się we właściwym dla siedziby spółki urzędzie statystycznym (wolny od opłat);
- ✓ zgłoszenie identyfikacyjne do urzędu skarbowego i uzyskanie NIP spółki – wniosek na druku NIP-2 , NIP-D (wolne od opłat), złożenie deklaracji oraz zapłata podatku od czynności cywilnoprawnych w urzędzie skarbowym właściwym ze względu na siedzibę spółki (stawka podatku wynosi 0,5%, podstawę opodatkowania stanowi wartość wkładów wniesionych do majątku spółki) - deklaracja na druku PCC-3, PCC-3A (termin – 14 dni), zgłoszenie rejestracyjne do podatku VAT - formularz VAT-R
- ✓ zmiana wpisu w CEIDG przez wspólników będących osobami fizycznymi – uzupełnienie informacji o NIP i REGON spółki - wniosek CEIDG-1 (wolny od opłat, termin – 7 dni).

UMOWA SPÓŁKI CYWILNEJ

Z ustawowego zapisu wynika, że umowa spółki powinna być stwierdzona na piśmie. Jednak słowo „powinna” w nomenklaturze prawniczej oznacza mniej więcej tyle co „może ale nie musi”. To znaczy brak formy pisemnej nie przesądza o nieważności umowy, a do zawarcia spółki cywilnej wystarczy umowa ustna. Warto jednak pamiętać, że umowa na piśmie ułatwia rozstrzyganie sporów i może być użyta do celów dowodowych.

Jakie elementy powinna zawierać umowa spółki cywilnej?

- ✓ dane wspólników (imię, nazwisko i adres zamieszkania),
- ✓ określenie wspólnego celu gospodarczego (np. wygenerowanie zysku),
- ✓ oznaczenie sposobu, w jaki wspólnicy będą dążyli do osiągnięcia celu gospodarczego (np. poprzez wkład).

Dodatkowo umowa powinna określać:

- ✓ zasady podejmowania decyzji i reprezentacji spółki,
- ✓ udział w zyskach i stratach, jeśli nie jest określony przyjmuje się proporcjonalny,
- ✓ czas trwania spółki,
- ✓ określenie okresu obrotowego spółki.

Aby nasza umowa dawała gwarancję bezpieczeństwa dla wspólników, powinna rozstrzygać podstawowe problemy które mogą pojawić się w trakcie prowadzenia działalności. Bardzo ważnym elementem umowy jest końcowy zapis stwierdzający iż „wszelkie sprawy nieuregulowane umową będą rozstrzygane na podstawie przepisów kodeksu cywilnego”.

Spółka cywilna powstaje wraz z zawarciem umowy, a więc wszystkie ustalenia zaczynają obowiązywać z chwilą podpisania umowy spółki.

WKŁAD

Wkład to kapitał początkowy spółki cywilnej. Wniesienie wkładu powoduje, że spółka jako organizacja gospodarcza staje się silniejsza ponieważ można połączyć kapitał minimum dwóch wspólników – założycieli owej spółki.

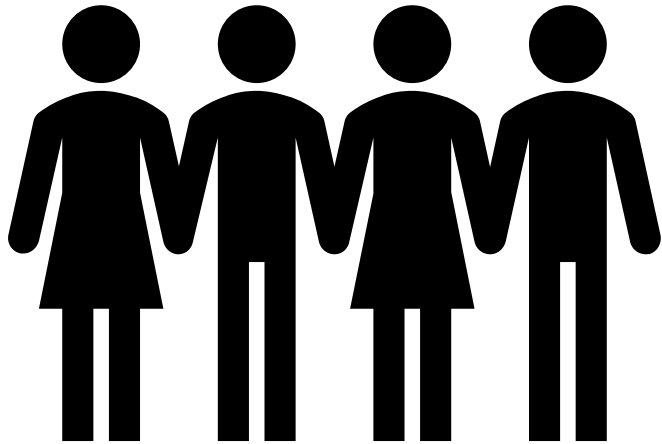
Wkłady wspólników mogą polegać na wniesieniu własności lub innych praw albo na świadczeniu usług, przy czym domniemywa się, że wkłady te mają jednakową wartość. Przy wniesieniu przez wspólnika wkładów w postaci rzeczy odnośnie wykonania tego zobowiązania, odpowiedzialności z tytułu rękojmi oraz utraty lub uszkodzenia tej rzeczy zastosowanie mają przepisy o sprzedaży; w przypadku wniesienia rzeczy tylko do używania stosuje się przepisy o najmie.

Sytuacja wspólników jest o tyle korzystniejsza, że rozpoczynając działalność dysponują większym kapitałem. Spółka jako jednostka silniejsza finansowo i organizacyjnie, może liczyć na pozyskanie kapitału obcego.

Dlaczego?

Ponieważ majątek wspólników stanowi dodatkowe zabezpieczenie dla pożyczkodawcy. Ponadto bardzo istotna jest solidarna odpowiedzialność wspólników.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ SOLIDARNA

oznacza że wspólnicy spółki cywilnej ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki – zobowiązania wspólników, które nie są ich zobowiązaniami osobistymi, a wynikają z działalności spółki. Inaczej mówiąc za zobowiązania spółki osobowej odpowiadają wszyscy tworzący ją przedsiębiorcy. Bez znaczenia jest tutaj wartość wniesionych przez nich wkładów finansowych, czy też wniesionych składników majątku. W praktyce oznacza to, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników).

Wspólnicy w trakcie prowadzenia działalności, nie mogą wycofać ze spółki wspólnie zgromadzonego majątku przed jej likwidacją bądź rozwiązaniem.

SPÓŁKA CYWILNA A JEJ OSOBOWOŚĆ

Otóż spółka cywilna nie posiada osobowości prawnej. Nie jest też inną organizacją nieposiadającą osobowości prawnej o której czytałeś podczas pierwszego wykładu. Spółka cywilna posiada zdolność sądową, czyli występowania tylko za pośrednictwem wspólników przed sądem gospodarczym, oraz zdolność upadłościową.

Obowiązkiem każdego wspólnika jest prowadzenie spraw zwykłego zarządu. Wyjście poza ten zarząd musi być umocowane uchwałą wspólników lub wynikać z umowy spółki. Wyjście poza ramy umowy, może mieć swoje konsekwencje np.: roszczenie odszkodowawcze wobec jednego ze wspólników.

Wspólnicy zawsze mogą w umowie spółki lub w uchwale określić jakie czynności mieszczą się w granicach zwykłego zarządu, a jakie ten zwykły zarząd przekraczają

Trzej przyjaciele otworzyli swoje biuro rachunkowe. W umowie spółki ustalili, że sprawy dotyczące zatrudnienia i inne kwestie kadrowe przekraczają zakres zwykłego zarządu i do podjęcia takich decyzji konieczna będzie zgoda wszystkich wspólników.

Należy jednak pamiętać, że każdy ze wspólników może wykonać tzw. czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby narazić spółkę na straty.

Nagłość czynności należy rozumieć tak, że konieczność działania pojawia się niespodziewanie, a dokonanie czynności nie może być zawieszone do czasu podjęcia uchwały przez wspólników lub dokonania jej przez wspólnika uprawnionego do prowadzenia spraw spółki.

MAJĄTEK SPÓŁKI

Majątek spółki cywilnej oraz majątek wspólników jest rozdzielony. Mamy do czynienia z majątkiem wspólności łącznej. Chodzi tu o jego niepodzielność w trakcie trwania spółki.

MAJĄTEK SPÓŁKI CYWILNEJ TO

rzeczy lub prawa nabyte
lub uzyskane dla spółki
w inny sposób w czasie
jej istnienia

aktywa majątkowe
nabyte podczas
prowadzenia działalności
spółki

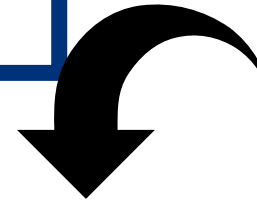
wkłady wspólników

np. wynagrodzenie za szkody

Jeśli wspólnik postanowi skorzystać z możliwości wniesienia wkładu w postaci przeniesienia własności rzeczy, to musi sobie zdawać sprawę, że skutkiem tej czynności będzie nabycie przez wszystkich wspólników współwłasności łącznej (bez możliwości dysponowania poszczególnymi udziałami przez wspólników w okresie trwania spółki).

Jeśli Marcin Kotowski umówił się, że jako wkład do spółki cywilnej wniesie samochód dostawczy, a w spółce będą uczestniczyli jeszcze dwaj inni wspólnicy, to po zawarciu umowy spółki (niezależnie od zgłoszenia czynności do właściwego wydziału komunikacji i dokonania czynności związanych z przerejestrowaniem pojazdu), współwłaścicielami na zasadzie współwłasności łącznej pojazdu staną się wszyscy trzej wspólnicy w równych udziałach.

Jeśli rzecz objęta współwłasnością łączną nie zostanie zbyta w czasie trwania umowy spółki cywilnej, to po rozwiązaniu spółki każdemu wspólnikowi będzie przysługiwać współwłasności ułamkowa w takim samym stosunku, w jakim wspólnicy uczestniczyli w zyskach spółki.

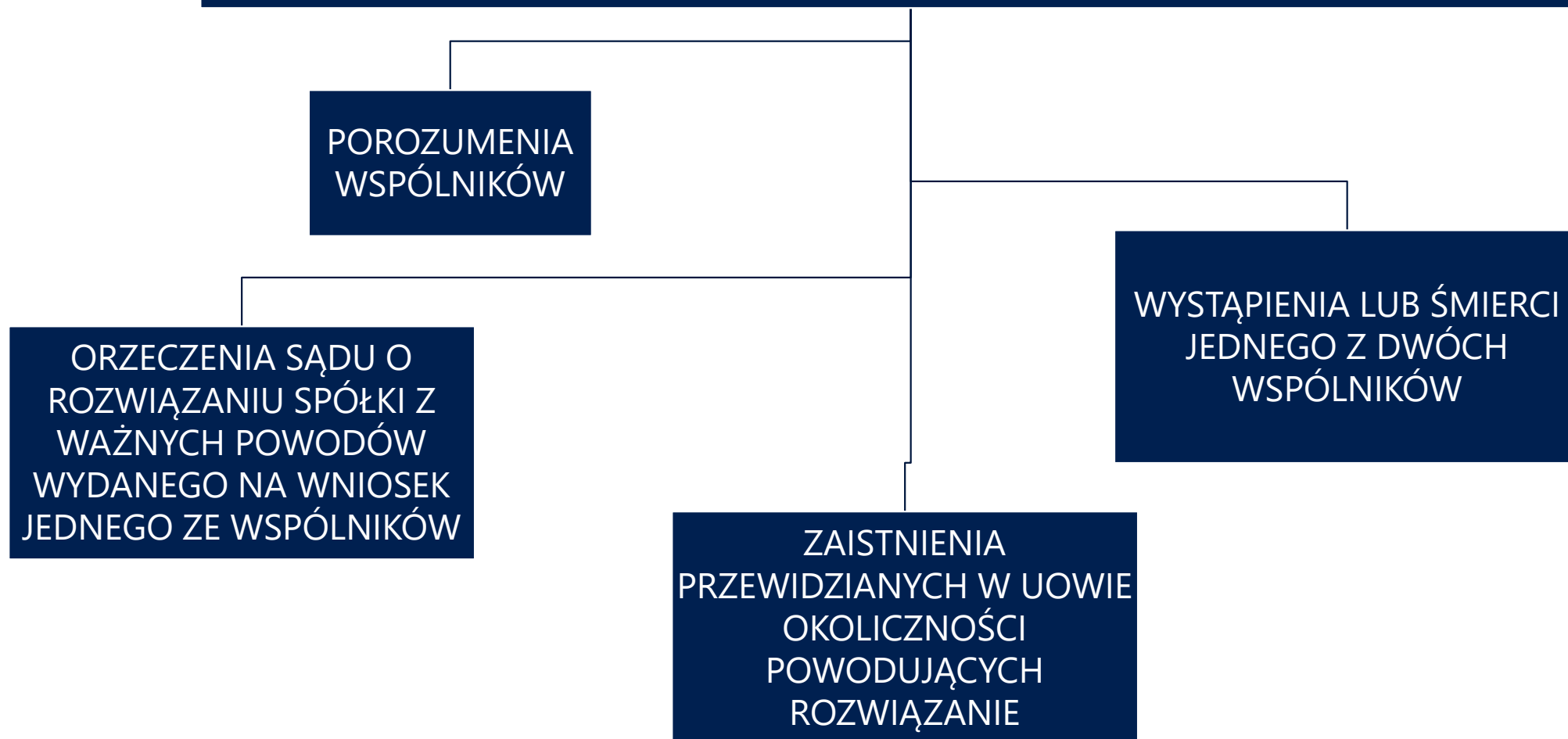
Współwłasność łączną cechuje to, że w trakcie istnienia spółki cywilnej, żaden ze wspólników nie może rozporządzać swoim udziałem przypadającym mu w poszczególnych składnikach majątku spółki. Nie może też żądać podziału wspólnego majątku wspólników. W podobnej sytuacji znajduje się osobisty wierzyciel wspólnika, który nie może żądać zaspokojenia swoich roszczeń z udziału wspólnika w poszczególnych składnikach majątku.

WYSTĄPIENIE WSPÓLNIKA ZE SPÓŁKI

Spółka cywilna może istnieć tylko wtedy, gdy wspólnikami są dwa podmioty gospodarcze.

- ✓ Wystąpienie wspólnika ze spółki dwuosobowej prowadzi do rozwiązania spółki.
- ✓ Wystąpienie wspólnika ze spółki wieloosobowej to zdarzenie prawne, wskutek którego stosunek spółki ustaje tylko względem określonego wspólnika, przy dalszym istnieniu spółki cywilnej z pozostałymi wspólnikami.
- ✓ Jeśli spółka została zawarta na czas nieoznaczony, wówczas wystąpienie z niej wspólnika jest możliwe, pod warunkiem że będzie miało formę pisemnego oświadczenia złożonego na 3 miesiące przed zakończeniem roku obrachunkowego.
- ✓ Z ważnych powodów wspólnik może wypowiedzieć swój udział bez zachowania terminów wypowiedzenia.
- ✓ Wspólnikowi który występuje ze spółki wieloosobowej, zwracane są w naturze rzeczy które wniósł do spółki do używania, oraz wypłaca się w pieniądzu wartość jego wkładu oznaczoną w umowie spółki.
- ✓ Jeśli przyczyną rozwiązania spółki jest śmierć jednego ze wspólników należy pamiętać że kodeks cywilny dopuszcza możliwość wprowadzenia na miejsce zmarłego, jego dziedzica.

ZAKOŃCZENIE SPÓŁKI CYWILNEJ MOŻE NASTĄPIĆ NA SKUTEK

Majątek który zostaje po zapłaceniu długów spółki jest zwracany wspólnikom, stosując przepisy o zwrocie wkładów w razie wystąpienia wspólnika ze spółki. Zaś pozostałą nadwyżkę dzieli się między wspólników w takim stosunku, w jakim uczestniczyli oni w zyskach spółki.

PODSUMOWANIE

Instytucja spółki cywilnej znajduje zastosowanie zarówno w powszechnych czynnościach obrotu gospodarczego jak i przedsięwzięciach znacznych rozmiarów (np. budowa obiektów przemysłowych), w tym przypadku często występując w formie konsorcjum tzn. relacji organizacyjnej niezależnych przedsiębiorców ustanowionej dla realizacji wspólnego celu gospodarczego z określeniem formalnoprawnym praw i obowiązków uczestników oraz ich relacji z osobami trzecimi w toku przedsięwzięcia.

WARTO ZAPAMIĘTAĆ

- ✓ Niezależnie od tego że każda osoba fizyczna będąca wspólnikiem spółki cywilnej podlega rejestracji w CEIDG i jest jej nadawany NIP i REGON, należy pamiętać, że również spółka podlega odrębnej rejestracji (w urzędach: skarbowym, statystycznym ewentualnie w ZUS) i nadawane są jej odrębnie od wspólników NIP i REGON. Przy czym spółka cywilna nie podlega rejestracji w CEIDG ani w KRS.
- ✓ Wspólnik spółki cywilnej jest płatnikiem składek na własne ubezpieczenia w ZUS, natomiast spółka pełni funkcję płatnika składek wyłącznie za osoby świadczące w niej pracę (np. za pracowników i zleceniobiorców).
- ✓ Zasady prowadzenia spraw i reprezentacji spółki nie są skuteczne w odniesieniu do środków zgromadzonych na wspólnym rachunku bankowym. W tej materii decydujące znaczenie mają bowiem regulacje Prawa bankowego.
- ✓ Wspólnicy spółki cywilnej będący zarazem przedsiębiorcami powinni korzystać ze wspólnego rachunku w ramach rozliczeń związanych z prowadzoną przez nich działalnością. Będą go mogli wskazać jako rachunek związany z jej działalnością starając się o uzyskanie NIP dla spółki.
- ✓ W przypadku rachunku wspólnego prowadzonego dla osób fizycznych, o ile umowa tego rachunku nie stanowi inaczej, każdy ze współposiadaczy rachunku może:
 - dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku,
 - w każdym czasie wypowiedzieć umowę ze skutkiem dla pozostałych współposiadaczy

Powyższe kwestie mogą być inaczej uregulowane w umowie rachunku bankowego wspólników spółki cywilnej (art. 51 i art. 51a Prawa bankowego, Dz. U. z 2012 r. poz. 1376 ze zm.).